

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ТУРИСТСЬКОГО РИНКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Барбан А.С., студентка 6 курсу факультету Менеджменту

Богдан Н.М., канд. екон. наук., доц. каф. Туризму і готельного господарства

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Туристська галузь є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету та сприяє активізації і стимулюванню роботи цілої мережі галузей народного господарства: будівництва, торгівлі, сільського господарства, виробництва товарів народного споживання, транспорту та зв'язку тощо. Індустрія туризму має найбільш сильний ефект мультиплікатора, ніж більшість інших економічних галузей.

У Харківській області існують вагомі передумови для того, щоб увійти до найбільш розвинутих у туристському відношенні регіонів України та Європи. Харківщина має вигідне геополітичне розташування, комфортні мікрокліматичні умови, різноманітний ландшафт, унікальну флору і фауну, історико-культурну спадщину, розвинуту мережу транспортного сполучення, достатні людські, матеріальні ресурси. На сьогоднішній час ринок туристських послуг України, в т.ч. Харківської області, знаходиться у стані кризи.

Значна роль туризму в господарських процесах на регіональному рівні пов'язана з самим характером туристської діяльності, яка включає безліч елементів. До основних складових (елементів) туризму як великої економічної системи можна віднести виробництво туристських послуг, формування, реалізацію і споживання туристського продукту. Споживання туристського продукту здійснюється кінцевими споживачами (туристами), а його виробництво, формування і реалізація здійснюються в рамках туристської індустрії – міжгалузевого комплексу організацій по виробництву товарів і послуг для туризму, до складу якого входять наступні господарюючі суб'єкти:

- організації-виробники туристських послуг (санаторії, лікарні, бази відпочинку, здравниці і ін.);
- організації-туроператори, тобто фірми по розробці і реалізації туристського продукту переважно на оптовій основі;
- організації-турагенти, виступаючі як продавці туристського продукту, сформованого туроператорами;
- спеціалізовані організації, що надають послуги з розміщення (готелі, мотелі, пансіонати, готелі і ін.);
- спеціалізовані підприємства громадського харчування (ресторани, бари, кафе, їдальні і т.д.);
- спеціалізовані транспортні підприємства (авіаційні, автомобільні, підприємства залізничного, морського і річкового транспорту і ін.);
- організації сфери дозвілля (кіноконцертні зали, розважальні центри);

– рекламно-інформаційні туристські установи (рекламні агентства і бюро, інформаційно-туристські центри і т.д.);

– торгові організації, що спеціалізуються на туристських товарах [1].

Найбільшого розвитку в Харківському регіоні набули:

– історико-культурний туризм, що ґрунтується на екскурсійній зацікавленості до пам'яток історії та культури на території міста як з боку внутрішньо-українських споживачів (в основному у форматах освітнього туризму, поїздок вихідного дня тощо), так і з боку іноземних гостей;

– сільський та зелений туризм;

– спортивний туризм;

– діловий туризм;

– міський туризм (шопінг, дозвілля й розваги), у першу чергу для жителів Харківського регіону.

Аналіз ресурсного забезпечення розвитку туризму в Харківській області та результати попередніх досліджень дозволяють стверджувати, що для регіону пріоритетними є: діловий туризм; історико-культурний туризм; сільський та зелений туризм; мисливський та рибальський туризм.

Харківська область, володіючи великим туристським потенціалом, може запропонувати в контексті євро-інтеграційних перспектив та розвитку туристського потенціалу об'єкти природно-заповідного фонду, історико-культурні об'єкти, пам'ятки архітектури та інше.

Але в даний час область має порівнянно нерозвинену туристську інфраструктуру, що не дозволяє істотно збільшити розвиток іноземного туризму і залучити туристів з інших регіонів України. Матеріальна база туризму потребує реконструкції, потрібне істотне розширення мережі туристських об'єктів та послуг [2].

Певні складнощі в наданні якісних туристичних послуг в регіоні створюють:

1. Матеріально-технічна база. У готелях області якість наданих послуг не відповідає ціні, тобто ціна на послуги перевищена. Низька доступність і незадовільний технічний та естетичний стан основної маси найбільш важливих об'єктів туристського показу в регіоні. Низький рівень розвитку туристської і допоміжної інфраструктури у поєднанні з низьким ступенем задоволення вимог міжнародних галузевих стандартів у туризмі;

2. Рекламно-інформаційне забезпечення та маркетинг туристської діяльності регіону дуже низькі (мало хто знає про туристські об'єкти регіону; не проводяться маркетингові дослідження; не відслідковуються попит на маршрути). Недостатня ефективність використовуються маркетингові інструменти і відсутність сильних і конкурентоспроможних туристських брендів регіону, відсутність системи їх підтримки та просування з використанням каналів міжнародних та міжрегіональних корпоративних мереж;

3. Туроператори мало займаються розробкою нових туристських маршрутів, так як вони вимагають створення інфраструктури туризму, багато визначних місць в районах області взагалі не представляються туристам;

4. Підготовка кадрів. Нестача кваліфікованих трудових ресурсів у сфері

туризму та недостатньо висока якість підготовки фахівців для туристського сектора [3].

Концепція розвитку туризму в Харківській області до 2020 року розглядає туризм як один з пріоритетних напрямів розвитку економіки регіону. «Метою розвитку туризму в Харківській області до 2020 року є інтенсифікація галузі, передусім, зростання її ролі в соціально-економічному житті регіону шляхом ефективного використання наявного туристичного потенціалу на основі принципів сталого розвитку. Створення на цій основі умов для розвитку людського капіталу, забезпечення зайнятості населення, зростання доходів, формування національної та регіональної конкурентоспроможності» [3].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року має такі пріоритетні цілі:

- підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки;
- територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток;
- ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

Таким чином, регіональна туристська політика в Харківському регіоні повинна бути спрямована на розвиток внутрішнього і в'їзного туризму, підвищення значущості районів області у розвитку туристичної галузі їх тісний зв'язок з економікою регіону. В її основу повинні входити:

- розвиток засобів розміщення, об'єктів відпочинку та дозвілля, громадського харчування;
- ефективне використання та розвиток матеріальної бази санаторних організацій, будинків мисливця і рибальства, сільських садиб, зон і баз відпочинку, туристсько-краєзнавчих центрів і станцій;
- просування туристських пропозицій області на внутрішній і міжнародний туристський ринок;
- удосконалення законодавства у сфері туризму та механізму державного регулювання;
- створення умов для інвестування та інших форм фінансування, кредитування суб'єктів туристичної індустрії;
- формування конкурентоспроможних турів при збереженні природного та історико-культурної спадщини;
- створення сприятливих умов для подорожей і відпочинку всіх груп населення;
- збереження традицій і звичаїв регіону (фестивалі, ярмарки, виставки, конкурси, міжнародні змагання) з метою пропаганди туристського потенціалу;
- удосконалення системи управління туризмом на місцевому рівні;
- вживання заходів щодо кадрового, науково-методичного, рекламно-інформаційного забезпечення туристичної галузі;
- формування привабливого туристичного іміджу регіону, забезпечення високої якості туристичних послуг [3].

Для туристського комплексу регіону найважливішим завданням є не

тільки утримання існуючої частки ринку, а й розширення ринкової ніші, вихід на інші цільові ринки. З метою просування регіональних турпродуктів на зовнішніх ринках потрібно створення і розвиток регіональної системи просування послуг.

Література:

1. Цьохла С.Ю. Систематизація факторів розвитку туристичної індустрії / С. Ю. Цьохла [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://science.crimea.edu/zapiski/2010/econ/uch_22_2e/373-380.pdf
2. Офіційний сайт Світової туристичної організації UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org>
3. Концепція розвитку туризму в Харківській області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ТУРИНДУСТРІЇ РЕГІОНУ ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Блещук С. А., студент 6 курсу факультету Менеджменту

Сировий А. А., студент 6 курсу факультету Менеджменту

Богдан Н. М., канд. екон. наук., доц. каф. Туризму і готельного господарства

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Управління фінансово-економічною безпекою підприємств туризму є запорукою їх успішного розвитку та одним з чинників формування соціально-економічної безпеки зокрема галузі, і, загалом, держави. Діяльність підприємств туризму у сучасних умовах супроводжується постійним впливом негативних зовнішніх та внутрішніх загроз. Тому ефективність їх діяльності значно залежить від правильності вибору та реалізації стратегії управління фінансово-економічною безпекою, адже відомо, що ефективне управління нею може на 60% знизити його прямі та непрямі збитки.

Практика управління фінансово-економічною безпекою підприємств туризму повинна враховувати і потреби ринку та вимоги чинного законодавства.

Проблема управління фінансово-економічною безпекою підприємств досліджується у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, таких як: В. Вітлінський, В. Геєць, Я. Жаліло, В. Забродський, Г. Клейнер, Т. Клебанова, М. Кизим, В. Крутов, М. Куркін, О. Ляшенко, В. Лук'янова, В. Пономаренко, Л. Шемаєва та інші. Вагомий внесок у дослідження методичних підходів щодо управління фінансово-економічною безпекою підприємств зробили вчені Л. Корчевська, А. Мелихов, М. Рета, А. Сухоруков, К. Тимошенко, С. Кавун, М. Дорошко та інші.